

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 3/2003 vp**

**Hallituksen esitys laiksi viestintämarkkinalain
muuttamisesta**

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 28 päivänä toukokuuta 2003 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi viestintämarkkinalain muuttamisesta (HE 13/2003 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Liisa Ero ja neuvotteleva virkamies Asta Virtaniemi, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Hannu Taipale, valtiovarainministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— oikeustieteen lisensiaatti Maija Sakslin.

HALLITUKSEN ESITYS

Eduskunnan viime vaalikauden lopulla hyväksymästä uudesta viestintämarkkinalaista poistettiin hallituksen ehdottamat säännökset teleyriyten valvontamaksusta ja teleurakoitsijoiden valvontamaksusta, joilla olisi katettu Viestintäviraston valvontatoiminnan kustannuksia. Esityksessä ehdotetaan nyt säädettäväksi viestintämarkkinamaksusta ja teleurakointimaksusta, joista säännökset lisättäisiin viestintämarkkinalakiin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 25.7.2003.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan lakiehdotuksella pyritään täyttämään perustuslain 81 §:n mukaiset vaatimukset ja lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana, että esityksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Arvioinnin perusteet. Lakiehdotuksen maksusäännökset ovat valtiosääntöoikeudellisesti merkittäviä perustuslain 81 §:n säännösten kannalta, jotka koskevat valtion veroja ja maksuja. Rahasuorituksen valtiosääntöoikeudellinen luonne vaikuttaa niihin vaatimuksiin, joita perustuslaki kohdistaa suorituksesta säättämisen tapaan.

Valtion verosta säädetään perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Verolaista tulee yksiselitteisesti ilmetä verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee olla myös sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrättäessä on sidottua. Valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään perustuslain 81 §:n 2 momentin perusteella lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan valtiosääntöisille maksuille on ominaista, että ne ovat korvauksia tai vastikkeita julkisen vallan palveluista; muut rahasuoritukset valtiolle ovat sen sijaan veroja valtiosääntöoikeudellisessa mielessä (HE 1/1998 vp, s. 134—135, ks. lisäksi tarkemmin PeVL 61/2002 vp, s. 5—6).

Viestintämarkkinamaksu (15 a—15 c §). Vuotuisen viestintämarkkinamaksun suorittamisvelvollisuus kohdistuu lakiehdotuksen mukaan sellaisiin teleyrityksiin, jotka harjoittavat toimiluvan- tai ilmoituksenvaraista teletoimintaa. Niiden maksettavaksi määrättävien viestintämarkkinamaksujen summa vastaa Viestintävirastolle viestintämarkkinalaissa säädettyjen, teleyrityksiä koskevien muiden kuin 49 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuvia kustannuksia. Teleyrityksen viestintämarkkinamaksu määritellään 350 euron suuruisina maksuyksiköinä, joiden määrä riippuu siitä, mihin maksuluokkaan teleyritys sijoittuu. Teleyritykset jae-

taan maksuluokkiin niiden Suomessa harjoittaman teletoiminnan liikevaihdon perusteella.

Viestintämarkkinamaksun suorittamisvelvollisuus syntyy suoraan lain nojalla tietynlaisen toiminnan harjoittamisesta. Maksujen avulla katetaan Viestintävirastolle tiettyjen laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Teleyritykset jaetaan maksuluokkiin sellaisten kustannusten huomioon ottamiseksi, jotka Viestintävirastolle keskimäärin aiheutuvat kuhunkin maksuluokkaan kuuluvien yritysten tehtävien hoitamisesta. Viestintämarkkinamaksu säädetään määrättäväksi yleisin kriteerein kiinnittämättä maksun suuruutta yksilöllisesti mihinkään teleyrityksen vastaanottamiin suoritteisiin. Maksuvelvollisuus kytkeytyy siten yleisesti Viestintäviraston tarkoitettunlaisen toiminnan rahoittamiseen. Kysymys ei näin ollen ole Viestintäviraston erikseen yksilöitävissä oleviin suoritteisiin liittyvistä vastikkeista. Maksun suuruuden määräytymisen perusteena olevalla teleyrityksen liikevaihdon ei liioin ole välitöntä yhteyttä viraston tuolle yritykselle tuottamista suoritteista aiheutuviin kustannuksiin. Viestintämarkkinamaksu onkin valiokunnan käsityksen mukaan valtiosääntöoikeudellisessa mielessä vero (vrt. PeVL 61/2002 vp, s. 5—7).

Lakiehdotuksen säännökset verovelvollisuudesta eli viestintämarkkinamaksun suorittamisvelvollisuudesta ja oikeusturvajärjestelyistä eivät anna aihetta valtiosääntöoikeudellisiin huomautuksiin. Sen sijaan 15 b §:n 2 momenttiin sisältyvät asetuksenantovaltuudet ovat ongelmallisia siltä osin kuin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä maksun perusteena olevan liikevaihdon määrittelystä. Tämä valtuutus kohdistuu seikkoihin, jotka vaikuttavat suoraan viestintämarkkinamaksun määrään ja joista siksi on säädetävä lailla. Tällaista veron suuruuden sääntelyvaltaa ei perustuslain 81 §:n takia ole mahdollista siirtää asetuksenantajalle. Kyseiset asetuksenantovaltuudet onkin poistettava lakiehdotuksesta, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Teleurakointimaksu (137 a §). Teleurakoitsijat ovat velvollisia suorittamaan Viestintävirastolle vuotuisen teleurakointimaksun, joka on 230 euroa. Tällä tietoa noin 530 urakoitsijaan suuntautuvan maksuvelvollisuuden avulla arvioidaan kertyvän summa, joka vastaa Viestintävirastolle viestintämarkkinalaissa säädettyjen, teleurakoitsijoita koskevien tehtävien hoitamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

Teleurakointimaksu on valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa oleellisten seikkojen perusteella samankaltainen kuin viestintämarkkinamaksu ja näin ollen vero valtiosääntöoikeudellisessa mielessä. Lakiehdotuksen säännökset verovelvollisuudesta eli teleurakointimaksun suo-

rittamisvelvollisuudesta, maksun suuruudesta ja oikeusturvajärjestelyistä eivät kuitenkaan anna aihetta valtiosääntöoikeudellisiin huomautuksiin perustuslain 81 §:n kannalta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

*että lakiehdotus voidaan käsitellä taval-
lisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos
valiokunnan sen 15 b §:n 2 momentista
tekemä valtiosääntöoikeudellinen huo-
mautus otetaan asianmukaisesti huo-
mioon.*

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Arja Alho /sd
jäs. Leena Harkimo /kok
Anne Huotari /vas
Roger Jansson /r
Miapetra Kumpula /sd
Annika Lapintie /vas

Klaus Pentti /kesk
Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Arto Satonen /kok
Seppo Särkiniemi /kesk
Ilkka Taipale /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.